

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

Kodeks cywilny z 23 IV 1964 r. (Dz. U. nr 16, poz. 93)

Art. 145. „Ustanowienie służebności drogi koniecznej na podstawie art. 145 § 1 k.c. dopuszczalne jest także wtedy, gdy wchodzące w skład gospodarstwa rolnego odrębne nieruchomości mają odpowiedni dostęp do drogi publicznej, brak jednak odpowiedniego dostępu z jednej nieruchomości do należących do niej budynków gospodarskich, położonych na drugiej nieruchomości" (uchwała III CZP 33/68 z 16 IV 1968 r.).

Art. 153. „Możliwość stwierdzenia granicy na podstawie decyzji organu administracji wyłącza dopuszczalność jej ustalenia według ostatniego spokojnego stanu posiadania" (uchwała III CZP 9/68 z 15 III 1968 r.).

Art. 163. „Decyzja administracyjna stwierdzająca zgodność zamierzonego przeniesienia własności nieruchomości lub jej części z obowiązującymi normami obszarowymi ma charakter deklaratoryjny. O ważności umowy o przeniesienie własności nieruchomości rolnej lub jej części decyduje zgodność umowy z dyspozycjami art. 163 k.c." (uchwała III CZP 24/68 z 4 IV 1968 r.).

Art. 175 w zw. z art. 123 § 1 pkt 1. „Wniosek spadkobiercy o stwierdzenie nabycia spadku nie przerywa biegu zasiedzenia w stosunku do współspadkobiercy, który jest posiadaczem nieruchomości należącej do spadku wówczas, gdy nieruchomość ta wchodzi w skład gospodarstwa rolnego. Wniosek o dział spadku przerywa bieg zasiedzenia w stosunku do takiego współspadkobiercy" (uchwała III CZP 46/68 z 18 VI 1968 r.).

Art. 260. „Użytkownikowi, wykonującemu użytkowanie nieruchomości na podstawie przepisów dekretu z dnia 26 X 1945 r. o rozbiórce i naprawie budynków zniszczonych i uszkodzonych wskutek wojny (Dz. U. nr 50, poz. 281), przysługuje roszczenie o zwrot nakładów dokonanych ponad koszty odbudowy (art. 8 dekretu), do których użytkownik nie był obowiązany, a które ulepszają względnie zwiększają wartość nieruchomości (art. 146 pr. rzecz, obecnie art. 260 § 2 k.c.)" (uchwała III CZP 61/68 z 25 VI 1968 r.).

Art. 343. „1) Obrona konieczna, jaką można zastosować w celu odparcia samowolnego naruszenia posiadania (art. 343 § 1 k.c), musi być natychmiastową obroną przed bezpośrednim zamachem na mienie posiadacza, nie zaś działaniem następującym po dokonaniu naruszenia.

2) Przepis art. 343 § 2 k.c. dotyczący tzw. dozwolonej samopomocy dopuszcza wprowadzenie przywrócenie własnym działaniem stanu poprzedniego, jednakże pod warunkiem, że między naruszeniem posiadania a przywróceniem do stanu poprzedniego upływie czas bardzo krótki" (II CR 69/68 z 27 III 1968 r.).

Art. 344 § 1. „Stosownie do dyspozycji art. 344 § 1 k.c, roszczenie posiadacza o przywrócenie stanu poprzedniego i o zaniechanie naruszeń zależne jest od zgodności posiadania ze stanem prawnym w takim wypadku, gdy po samowolnym naruszeniu posiadania sąd lub inny powołany do rozpoznania spraw tego rodzaju organ państwowy prawomocnym orzeczeniem stwierdził, że stan posiadania po-

wstały na skutek naruszenia jest zgodny ze stanem prawnym" (uchwała III CZP 52/68 z 26 VII 1968 r.).

Art. 505. „Przepis art. 505 k.c. należy rozumieć, że wymienione w tym przepisie wierzytelności nie mogą być umorzone wbrew woli wierzyciela" (I CR 481/67 z 21 XII 1967 r.).

Art. 952. „Jeżeli pismo stwierdzające treść testamentu ustnego nie podaje miejsca złożenia oświadczenia woli przez spadkodawcę i miejsca sporządzenia pisma (art. 952 § 2 k.c.), a treści testamentu nie stwierdzono w trybie art. 952 § 3 k.c., testament ustny jest nieważny" (uchwała III CZP 63/68 z 5 VII 1968 r.).

Art. 1063 § 2. Spłata przysługująca na zasadzie art. 1063 § 2 k.c. od skarbu państwa osobie trwale niezdolnej do pracy stanowi wierzytelność pieniężną wchodzącą do spadku po niej i będącą przedmiotem dziedziczenia na zasadach ogólnych. W razie nieuiszczenia tej spłaty w całości lub części na rzecz osoby trwale niezdolnej do pracy, jej spadkobiercy mogą dochodzić od skarbu państwa niezaplaconych kwot (II CR 1/68 z 19 II 1968 r.).

Art. 1065. „Przepis art. 1065 zdanie drugie k.c. nie wyłącza zasady przyrostu 2 art. 965 k.c." (uchwała III CZP 16/68 z 11 III 1968 r.).

Art. 1075. „Przepis art. 1075 § 2 k.c. ma zastosowanie również do Skarbu Państwa jako spadkobiercy ustawowego" (uchwała III CZP 1/68 z 15 II 1968 r.).

Przepisy wprowadzające kodeks cywilny z 23 IV 1964 r. (Dz. U. nr 16, poz. 94)

Art. LIII. „Do działu spadku otwartego pod rządem kodeksu cywilnego Napoleona stosuje się przepisy tego kodeksu o powrotach (art. 829, 843—869) także po dniu 1 I 1965 r. (art. LIII przep. wprov. k.c. z 1964 r.)" (uchwała III CZP 34/68 z 20 V 1968 r.).

Art. XXIV i LVI. I) Jeżeli zstępni spadkodawcy zmarłego przed 5 VII 1963 r. nie zachowują prawa dziedziczenia gospodarstwa rolnego, a gospodarstwo to było przed 5 VII 1963 r. i jest obecnie w posiadaniu rodzeństwa spadkodawcy w warunkach, które nie usprawiedliwiają zastosowanie art. 1062 § 2 k.c., rodzeństwo spadkodawcy wówczas tylko zachowuje prawo dziedziczenia gospodarstwa rolnego na podstawie art. LVI § 1 w związku z § 3 zd. końcowe przepisów wprowadzających k.c., gdy przedmiotem dziedziczenia jest udział spadkowy zmarłego w gospodarstwie rolnym.

II) Zstępni spadkodawcy, obywatele państwa obcego, którzy nie są uprawnieni do dziedziczenia gospodarstwa rolnego, nie mogą na zasadzie art. XXIV przepisów wprowadzających k.c. dysponować majątkiem, stanowiącym gospodarstwo rolne położone w Polsce" (uchwała III CZP 53/68 z 11 VI 1968 r.).

Art. LVI i LVIII. „Wpisanie spadkobierców jako współwłaścicieli w ułamkowych częściach należącej do spadku nieruchomości rolnej na podstawie dekretu dziedzictwa, wydanego w trybie § 174 patentu cesarskiego z dnia 9 VIII 1854 r. o postępowaniu w sprawach niespornych, oraz na podstawie poświadczenia co do treści wpisów nie wyłącza, samo przez się, stosowania przepisów wprowadzających kodeks cywilny dotyczących zachowania prawa dziedziczenia gospodarstwa rolnego, w szczególności art. LVI i LVIII, chyba że spadkowa nieruchomość bądź wydzielona część takiej nieruchomości przypadła spadkobiercy w wyniku działu spadkowego dokonanego przed przyznaniem spadku albo po przyznaniu spadku, ale przed dniem 5 VII 1963 r." (uchwała III CZP 17/68 z 20 V 1968 r.).

Art. LX. Jeżeli przed dniem 5 VII 1963 r. spadkobiercy podzielili faktycznie gospodarstwo rolne w ten sposób, że niektórzy z nich użytkują indywidualnie wydzielone im działki, kilku zaś z nich użytkuje wspólnie jedną z wydzielonych

działek — podział tej działki między tych ostatnich spadkobierców bez zachowania podstawowej normy obszarowej nie jest dopuszczalny; dopuszczalne jest natomiast przydzielenie tej działki, choćby nie odpowiadała ona podstawowej normie obszarowej, na współwłasność tym spadkobiercom lub na wyłączną własność jednemu z nich" (uchwała III CZP 20/68 z 15 III 1968 r.).

Kodeks rodzinny i opiekuńczy z 25 II 1964 r. (Dz. U. nr 9, poz. 59)

Art. 60 § 3. „Przepis art. 60 § 3 in fine k.r.o. uprawniający sąd do przedłużenia, ze względu na wyjątkowe okoliczności, czasu trwania obowiązku alimentacyjnego małżonka rozwiedzionego, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, ma zastosowanie również w wypadku, gdy rozwód został orzeczony pod rządem kodeksu rodzinnego i 5 letni termin z art. 34 § 3 k.r. upłynął przed wejściem w życie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego" (uchwała III CZP 116/66 z 6 II 1968 r.).

Art. 144. „Obowiązek alimentacyjny względem dziecka obciąża w całości lub w części jego krewnych, nie będących rodzicami dziecka, jeżeli zasady współżycia społecznego nie uzasadniają obciążenia tym obowiązkiem ojczyma (macochy)" (uchwała III CZP 27/68 z 4 IV 1968 r.).

Art. 144. „Obowiązek alimentacyjny pasierba opiera się na zasadach współżycia społecznego i nie jest związany z kolejnością przewidzianą w art. 129 k.r. i op. Dlatego też, jeżeli macocha (ojczym) poszukująca(y) alimentów od pasierba ma własne dzieci, które mogą jej(jemu) zapewnić środki utrzymania, sąd może, „zależnie od okoliczności i kierując się zasadami współżycia społecznego (biorąc zwłaszcza pod uwagę długość okresu wychowania pasierba przez macochę — ojczyma — oraz stan majątkowy pasierba w zestawieniu ze stanem majątkowym dzieci), obciążyć pasierba częścią świadczeń alimentacyjnych albo też żądanie alimentów w stosunku do niego całkowicie oddalić" (uchwała III CZP 49/68 z 28 V 1968 r.).

Kodeks postępowania cywilnego z 17 X 1964 r. (Dz. U. nr 43, poz. 296; sprost.: z 1965 r. nr 15, poz. 113).

Art. 194 § 1. „1) Sąd pierwszej instancji nie może na zasadzie art. 194 § 1 k.p.c. wezwać z własnej inicjatywy osoby trzeciej do wzięcia udziału w sprawie w charakterze strony pozwanej. Wniosek powoda lub pozwanego podlega ocenie sądu co do tego, czy zachodzą przesłanki wezwania osoby wskazanej do wzięcia udziału w sprawie w charakterze strony pozwanej.

2) Na postanowienie sądu oddalające wniosek powoda lub pozwanego nie przysługuje zażalenie.

3) W sprawie o ustalenie ojcostwa wezwanie osoby trzeciej do wzięcia udziału w sprawie nie jest dopuszczalne" (uchwała III CZP 69/67 z 18 VI 1968 r.).

Art. 326 § 1. „W wypadku odroczenia terminu ogłoszenia wyroku (art. 326 § 1 k.p.c.) lub postanowienia rozstrzygającego co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym (art. 516 i 13 § 2 w zw. z art. 326 § 1 k.p.c.), sąd nie ma obowiązku zawiadomienia o tym terminie przez wezwanie (art. 149 § 2 k.p.c.) strony względnie uczestnika postępowania nieobecnej(ego) na rozprawie (posiedzeniu) także wtedy, gdy termin ogłoszenia orzeczenia został ponownie odroczony" (uchwała III CZP 62/68 z 25 VI 1968 r.).

Art. 394 § 1. „Na postanowienie o umorzeniu postępowania przysługuje zażalenie, choćby postanowienie to zamieszczone zostało w sentencji wyroku" (uchwała składu 7 sędziów SN — III PZP 44/67 z 26 II 1968 r.).

Art. 408 w zw. z art. 401 pkt 2. „Okoliczność, że wyrok karny, który ustala czyn, stwierdzający uzyskanie wyroku cywilnego za pomocą przestępstwa, zapadł

po upływie okresu pięcioletniego z art. 408 k.p.c., wobec czego strona nie mogła z tego dowodu skorzystać przed upływem wspomnianego terminu, nie stanowi pozbawienia możliwości działania, uzasadniającego żądanie wznowienia postępowania po upływie terminu przewidzianego w art. 408 k.p.c. w związku z art. 401 pkt 2 k.p.c." (uchwała III CZP 59/68 z 18 VII 1968 r.).

Art. 443. „W procesie o rozwód sąd, orzekając na podstawie art. 443 k.p.c., może nakazać osobie trzeciej oddanie dziecka małżonkowie któremu powierza pieczę nad dzieckiem przez czas trwania procesu, jeżeli osoba ta nie przypisuje sobie samodzielnego tytułu do zatrzymania dziecka" (uchwała III CZP 2/68 z 21 II 1968 r.).

Art. 569 § 1. „Sądem wyłącznie właściwym do rozpoznania sprawy o pozbawienie lub ograniczenie władzy rodzicielskiej jest sąd opiekuńczy miejsca zamieszkania lub pobytu dziecka" (art. 569 § 1 k.p.c.) uchwała III CZP 105/67 z 21 II 1968 r.).

Art. 677 § 2. „O dziedziczeniu gospodarstwa rolnego (art. 677 § 2 k.p.c.) sąd orzeka także, gdy w skład spadku wchodzi samoistne posiadanie takiego gospodarstwa nabytego nieformalnie przez spadkodawcę, chociażby zasiedzenie nie było dopuszczalne" (uchwała III CZP 100/67 z 26 I 1968 r.).

Art. 684. Znaczenie art. 684 k.p.c. w odniesieniu do postępowania o podział majątku wspólnego polega na tym, że sąd w dążeniu do zakończenia podziału majątku w jednym postępowaniu powinien zwrócić uwagę małżonków na potrzebę wskazania całego majątku podlegającego podziałowi, oraz że nie jest związany wnioskami małżonków, jeżeli z oświadczeń ich wyniknie, że istnieje inny jeszcze majątek wspólny wymagający podziału. Przepis powyższy nie daje natomiast sądowi uprawnień do prowadzenia z urzędu dochodzeń, czy i jaki istnieje inny wspólny majątek (III CR 97/67 z 18 I 1968 r.).

Art. 644 w zw. z art. 637 § 2. „Przewidziany w art. 644 k.p.c. w związku z art. 637 § 2 k.p.c. obowiązek wydania z urzędu przez państwowe biuro notarialne postanowienia o sporządzeniu spisu inwentarza, w razie złożenia oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, nie dotyczy wypadku, gdy w braku oświadczenia spadkobiercy o przyjęciu lub odrzuceniu spadku spadek uważa się za przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015 § 2 k.c.) oraz wypadku, gdy spadek przypadł z mocy ustawy skarbowi państwa (art. 1023 § 2 k.c.)" (uchwała składu 7 sędziów SN — III CZP 78/67 z 20 V 1968 r.).

Art. 841, art. 825 w zw. z art. 787. W wypadku, gdy wierzyciel, którego dłużnikiem jest tylko jeden z małżonków (art. 41 k.r. i o.), skierował egzekucję do określonego przedmiotu jako należącego wyłącznie do jego dłużnika, a drugi małżonek wytoczył na podstawie art. 841 k.p.c. powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji, twierdząc, że przedmiot ten wchodzi w skład jego majątku odrębnego, sąd, stwierdziwszy, że przedmiot ten jest objęty wspólnością ustawową, oddała powództwo. Jeżeli egzekucja wszczęta została bez uzyskania klauzuli wykonalności w trybie art. 787 k.p.c., współmałżonek dłużnika może zwrócić się do organu egzekucyjnego o umorzenie egzekucji na podstawie art. 825 pkt 3 k.p.c." (uchwała III CZP 89/67 z 7 II 1968 r.).

Art. 946 § 1. „1) Egzekucja z nieruchomości rolnej, wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego lub z części takiej nieruchomości rolnej dopuszczalna jest tylko wtedy, gdy pozostała dłużnikowi część gospodarstwa rolnego odpowiada podstawowej normie obszarowej (art. 946 § 1 zd. ost. k.p.c.).

2) Nabywca takiej nieruchomości rolnej musi odpowiadać warunkom wyma-

ganym od nabywcy w wypadku, gdy wskutek przeniesienia własności nieruchomości rolnej następuje podział gospodarstwa rolnego (art. 163 § 1 pkt 1 i 2 oraz art. 164 k.c. w zw. z art. 953 § 3 k.p.c.)" (uchwała III CZP 22/68 z 18 VII 1968 r.).

Art. 1049 § 1. „I) Umocowanie wierzyciela do zastępczego wykonania czynności na koszt dłużnika i przyznanie wierzycielowi sumy potrzebnej do wykonania czynności (art. 1049 § 1 k.p.c.) może być objęte jednym postanowieniem; postanowienie to może być wydane dopiero po bezskutecznym upływie terminu wyznaczonego dłużnikowi do wykonania czynności.

II) Wniosek wierzyciela o przeprowadzenie egzekucji w trybie art. 1049 § 1 k.p.c. może obejmować wszystkie jej stadia" (uchwała III CZP 37/68 z 22 IV 1968 r.).

Prawo wekslowe z 28 IV 1963 r. (Dz. U. nr 37, poz. 282)

Art. 38. Nieprzedstawienie weksla do zapłaty nie uzasadnia odmowy wydania nakazu, zarówno w stosunku do wystawcy, jak i indosantów (I CZ 115/67 z 22 II 1968 r.).

Ustawa z 13 II 1957 r. o zabezpieczeniu pożyczek na finansowanie budownictwa mieszkaniowego (Dz. U. nr 39, poz. 175).

Art. 2. „W wypadku, gdy nieruchomość, stanowiąca — według twierdzeń pożyczkodawcy (banku) — własność osoby, która uzyskała pożyczkę, podlegającą zabezpieczeniu hipotecznemu na podstawie ustawy z dnia 13 VII 1957 r. o zabezpieczeniu pożyczek na finansowanie budownictwa mieszkaniowego (Dz. U. nr 39, poz. 175), nie ma urządzonej księgi wieczystej ani założonego zbioru dokumentów, z których wynikałoby prawo własności pożyczkobiercy, założenie takiego zbioru w związku z wnioskiem pożyczkodawcy (banku) o złożenie do tego zbioru dokumentu stwierdzającego udzielenie pożyczki może być dokonane na podstawie zaświadczenia odpowiedniego organu (np. prezydium gromadzkiej rady narodowej), stwierdzającego, że nieruchomość, dla której ma być założony zbiór dokumentów, stanowi własność pożyczkobiercy lub że znajduje się w jego samoistnym posiadaniu wskazującym na przysługujące mu prawo własności (741 k.c.) uchwała III CZP 36/68 z 11 IV 1968 r.).

Ustawa z 21 I 1958 r. o wzmoczeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa (Dz. U. nr 4, poz. 11 z późn. zmian).

Art. 6 § 3. „Termin z art. 6 § 3 zd. 2 ustawy z 21 I 1958 r. o wzmoczeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa (Dz. U. nr 4, poz. 11 z późn. zmian.) należy liczyć od daty dowiedzenia się w jakikolwiek sposób przez osobę, w stosunku do której działa domniemanie z art. 6 § 1, że zabezpieczenie lub egzekucja narusza jej prawa. Bieg tego terminu przerywa się przez złożenie przez tę osobę wobec właściwego organu żądania zwolnienia rzeczy lub praw majątkowych od zabezpieczenia lub egzekucji. Termin ten biegnie na nowo od daty uprawomocnienia się decyzji rozstrzygającej o tym żądaniu" (uchwała III CZP 18/68 z 1 III 1968 r.).

Ustawa z 14 VII 1961 r. o gospodarce terenami io miastach i osiedlach (Dz. U. nr 32, poz. 153; zm. Dz. U. z 1964 r. nr 16, poz. 94)

Art. 30, 31. „W wypadku sprzedaży nieruchomości dokonanej bezwarunkowo skarb państwa nie może wykonać prawa pierwokupu przysługującego mu na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 VII 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (Dz. U. nr 32, poz. 159, zm. Dz. U. z 1964 r., nr 16, poz. 94)" (uchwała III CZP 48/68 z 30 VII 1968 r.).

Ustawa z 29 VI 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych Dz. U. nr 28, poz. 169)

Art. 1, 3 i 8. „Ustalenie, że nieruchomości rolne i leśne należy do spółki szlacheckiej, dokonane w trybie administracyjnym stosownie do przepisów art. 1, 3 i 8 ustawy z dnia 29 VI 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych (Dz. U. nr 28, poz. 169), nie podlega sprawdzeniu w postępowaniu sądowym (uchwała III CZP 78/66 z 16 II 1968 r.).

Zebrał:
Henryk Dąbrowski

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO. IZBA KARNA I IZBA WOJSKOWA

Kodeks karny

Art. 28. Kodeks karny z 1932 r. odrzucił koncepcję tzw. współdziałania kilku ludzi w popełnieniu czynu przestępnego, przyjmując za podstawę do przypisania każdemu z nich wyłącznie tego wyniku, jaki spowodował swym działaniem. Na tej podstawie sąd ocenia działanie każdego człowieka indywidualnie, uwzględniając przy tym ogólne zasady odpowiedzialności. Odrzucenie formy winy akcesoryjnej prowadzi do zasady, że nie ma udziału w cudzym przestępstwie, że każdy, kto się przyczynia do dokonania przestępstwa, odpowiada za własne przestępstwo. Podżeganie i pomocnictwo nie są typami rodzajowymi przestępstw, lecz stanowią swoiste postacie spełnienia przestępstwa. Różnica między podżegaczem i pomocnikiem a sprawcą (sensu stricto) polega jedynie na formie działania.

Podczas gdy sprawca dąży do urzeczywistnienia przestępstwa swym własnym bezpośrednim działaniem, między działaniem podżegacza i pomocnika a urzeczywistnieniem przestępstwa zachodzi związek pośredni. Przy takim zróżnicowaniu charakteru działania kilku osób popełniających przestępstwo kodeks karny za podstawę odpowiedzialności karnej każdej z nich przyjmuje granice własnego zamiaru każdej osoby działającej. Jeżeli przypisuje się kilku osobom popełnienie przestępstwa, to każda z nich powinna być określona bądź jako sprawca, bądź jako podżegacz lub pomocnik, nigdy natomiast role te nie mogą być pomieszczone w celu przyjęcia koncepcji zbiegu przepisów ustawy (26 X 1967 r. — III KR 61/67).

Art. 31. Za najwyższy ustawowy wymiar kary według art. 31 § 2 k.k. należy rozumieć wymiar przewidziany w części szczególnej k. k., bez uwzględnienia dopuszczalnego w myśl art. 60 § 1 k.k. lub 291 k.k. podwyższenia górnej granicy ustawowego zagrożenia (28 XII 1967 r. — V KRN 933/67).

Art. 60. W rozumieniu art. 60 § 1 k.k. przestępstwo z art. 259 k.k. — jeżeli sprawca użył przemocy — należy do przestępstw tego samego rodzaju, co przestępstwo z art. 239 k.k. (7 IX 1967 r. — V KRN 727/66).

Art. 61 § 3. Przepis art. 61 § 3 k.k. ma zastosowanie względem tych tylko osób spośród wskazanych w art. 6 i 7 ustawy z 18 VI 1959 r. (Dz. U. nr 36, poz. 228), które dopuściły się wymienionych w nich przestępstw w ciągu 5 lat po odbyciu w całości lub przynajmniej w trzeciej części kary za zagarnięcie mienia społecznego lub indywidualnego (7 I 1967 r. — VI KZP 41/66).

Art. 70. Nie można utożsamiać umieszczenia w zakładzie wychowawczym nieletniego, który popełnił z rozeznaniem czyn zabroniony pod groźbą kary, ze skazaniem takiego nieletniego na umieszczenie w zakładzie poprawczym, mimo że oba te środki połączone są z izolacją nieletniego (30 XI 1967 r. — V KRN 846/67).

Art. 148. Osoby, o których mowa w art. 148 § 2 k.k., korzystają tylko wówczas z bezkarności, gdy są sprawcami działania czy zaniechania, nie stanowiącego przestępstwa przewidzianego w innym przepisie karnym. Skoro zaś ukrycie mienia społecznego, uzyskanego przez inną osobę przez zagarnięcie, wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 4 ustawy z dnia 18 VI 1959 r. (Dz. U. nr 36, poz. 228), to należy odrzucić możliwość zastosowania przepisu art. 148 § 2 k.k., choćby się nawet przyjęło, że działanie oskarżonej zostało podjęte w celu uniknięcia odpowiedzialności karnej jej syna (30 X 1967 r. — II KR 132/67).

Art. 215. W sytuacji, gdy katastrofa była następstwem zażnięcia oskarżonego za kierownicą wina oskarżonego polegała na tym, że będąc świadom tego, iż ogarnia go senność, kontynuował jazdę samochodem, która w tych warunkach mogła spowodować i rzeczywiście spowodowała skutek przestępny. Nie można jednak przyjąć, że oskarżony, który był zupełnie trzeźwy, przewidywał możliwość niebezpieczeństwa katastrofy w komunikacji lądowej wskutek chwilowego zażnięcia za kierownicą i na, ten skutek się godził, a uznać należy, że działał nieumyślnie, mianowicie, że skutków prowadzenia samochodu, w czasie gdy z uwagi na ogarniającą go senność nie był całkowicie pod względem psychofizycznym sprawny, nie przewidywał, chociaż jako doświadczony kierowca mógł i powinien był je przewidzieć. Takie postępowanie oskarżonego wyczerpuje znamiona występku z art. 215 § 2 k.k., w zbiegu zaś ze skutkami katastrofy — występku z art. 230 § 1 k.k. (31 X 1967 r. — IV KR 152/67).

Art. 251. Przestępstwo z art. 251 k.k. może być popełnione tylko z zamiarem bezpośrednim (uchwała połączonych Izb — Karnej i Wojskowej 28 III 1968 r. — VI KZP 16/66).

Art. 259. Przewidziana w art. 259 k. k. groźba* użycia natychmiastowego gwałtu na osobie nie musi być wyraźnie wypowiedziana, lecz może mieć postać konkludentną. Jednak dla przyjęcia, że ma miejsce ta ostatnia postać groźby, konieczna jest dokładna analiza zachowania się osoby grożącej na tle konkretnych okoliczności zajścia, prowadząca do niewątpliwego wniosku, że sprawca był zdecydowany użyć gwałtu na wypadek niepodporządkowania się żądaniu natychmiastowego wydania mienia (22 II 1968 r. — Rw 93/68).

Art. 259. Istota rozboju polega na tym, że sprawca stosuje przemoc lub groźbę użycia natychmiastowego gwałtu na osobie po to, by niezwłocznie zawładnąć cudzą rzeczą. Sprawca zabiera cudzą rzecz nie tylko wtedy, gdy własnoręcznie to czyni, zmusiwszy pokrzywdzonego przemocą lub groźbą do nieprzeciwstawiania się zaborowi, ale i wtedy, gdy zabiera tę rzecz, zmusiwszy pokrzywdzonego przemocą lub groźbą do jej natychmiastowego wydania. W obu przypadkach mamy do czynienia z zaborem cudzej rzeczy, a skoro przepis art. 259 k.k. ma zastosowanie w obu przypadkach, to rozporządzenie mieniem, o którym mowa w art. 261 k.k., ograniczone przepisem art. 259 k.k., oznacza tylko rozporządzenie na przyszłość, z wyłączeniem natychmiastowego wydania, wchodzącego już w zakres art. 259 k.k.

Za takim stanowiskiem przemawia również zróżnicowanie sankcji karnej. Art. 259 k.k. dlatego przewiduje znacznie surowszą sankcję (do 15 lat więzienia), ponieważ ładunek społecznego niebezpieczeństwa rozboju jest większy. Mienie przechodzi bowiem w posiadanie sprawcy natychmiast, a art. 261 k.k. dlatego przewiduje łagodniejszą sankcję (do 10 lat więzienia), że ładunek społecznego niebezpieczeństwa wymuszenia rozbójniczego jest mniejszy. Pokrzywdzony nie ponosi efektywnej szkody w chwili napaści, ma więc poważną szansę uratowania mienia, którym w wyniku zastosowanej doń groźby lub przemocy rozporządził na przyszłość (29 VI 1967 r. — V KRN 275/67).

Art. 286 § 2. Urzędnik, który niezgodnie z obowiązującymi go przepisami wy pożyczycza innej osobie powierzone mu pieniądze społeczne, w celu pokrycia przez nią niedoboru, za który ona ponosi odpowiedzialność, ale robi to w zamiarze oddania tej samej ilości pieniędzy właścicielowi po zwróceniu mu ich przez tę osobę — nie ponosi odpowiedzialności karnej za zagarnięcie mienia społecznego, lecz za przestępstwo z art. 286 § 2 k. k. (17 I 1968 r. — II KR 213/67).

Kodeks karny Wojska Polskiego

Art. 120. Zmuszenie przełożonego do przedsięwzięcia jakiegokolwiek czynności służbowej, o czym mowa w art. 120 § 1 k.k.W.P., może odnosić się również do postępowania mającego nastąpić w przyszłości, a nie tylko do czynności aktualnej, współcześnie z działaniem sprawcy (30 XI 1967 r. — Rw 1096/67).

Art. 130. Określone w regulaminach wojskowych prawo przełożonego do wydania podwładnym wiążących rozkazów łączy się w swym założeniu z obowiązkiem przełożonego wszechstronnego przemyślenia trafności zamierzonego rozkazu oraz rozważenia, czy wykonanie tego rozkazu nie pociągnie za sobą uszczerbku dla dóbr pozostających pod ochroną prawa. Taki obowiązek jest obowiązkiem służbowym przełożonego w rozumieniu art. 130 k.k.W.P. (9 XI 1967 r. — Rw 1043/67).

Mały kodeks karny

Art. 46. Strażnik spółdzielni, świadczący usługi polegające na pilnowaniu mienia społecznego, nie ponosi w zakresie wykonywania obowiązków strażnika odpowiedzialności karnej przewidzianej dla urzędników (10 I 1968 r. — VI KZP 49/67).

Kodeks postępowania karnego

Art. 65. Gdy oskarżyciel publiczny wskazuje w akcie oskarżenia na taki charakter czynu, który bez potrzeby bliższego argumentowania świadczy o konieczności ukarania oskarżonego w interesie publicznym, tym samym daje on wyraz woli objęcia oskarżenia w trybie art. 65 § 1 k.p.k., w szczególności zaś wystarcza, gdy uzasadnienie aktu oskarżenia wskazuje na typowo chuligański charakter czynu (16 XI 1967 r. — V KRN 573/67).

Art. 152. Ustawa nie zakazuje stosowania tymczasowego aresztowania względem oskarżonego, który przebywał już w areszcie przez okres odpowiadający wymierzonej przez sąd pierwszej instancji karze pozbawienia wolności, jeżeli oskarżyciel założył rewizję zmierzającą w konsekwencji do zaostrzenia tej kary, a istnieją określone w art. 152 k.p.k., podstawy do aresztowania (7 sędziów 15 XI 1967 r. — VI KZP 45/67).

Art. 251. Jako przesłankę wskazującą na konieczność zwrotu akt do uzupełnienia postępowania przygotowawczego uznać należy m. in. taką lukę czy wadę tego postępowania, której usunięcie przez sąd możliwe byłoby tylko przy naruszeniu zasady procesowej bezpośredniości i ciągłości rozprawy. Sąd może przyjąć do rozpoznania tylko taką sprawę, w której czynności postępowania przygotowawczego są tak dalece kompletne, że stanowią realną przesłankę do założenia, iż rozpoznanie sprawy nastąpi w ciągu jednej, nie wymagającej dłuższych przerw rozprawy (22 II 1968 r. — Z 1/68).

Art. 331¹. W razie skazania za zagarnięcie mienia społecznego, odszkodowanie pieniężne z mocy art. 331¹ § 1 k.p.k. zasądza się nie tylko od sprawców, lecz również od pomocników i podlegaczy, jako od osób zobowiązanych solidarnie do naprawienia wyrządzonej szkody w mieniu społecznym (16 X 1967 r. — IV KR 1/67).

Art. 394. Postanowienie zarządzające wykonanie zawieszony kary w trybie art. 63 k.k. może być zaskarżone rewizją nadzwyczajną (19 XII 1967 r. — V KRN 947/67).

Kodeks wojskowego postępowania karnego

Art. 7. Uniewinnienie oskarżonego w razie ustalenia, że dopuścił się on działania lub zaniechania zarzuconego w akcie oskarżenia, nastąpić może tylko wówczas, gdy to działanie lub zaniechanie nie wyczerpuje znamion żadnego z przestępstw, gdy brak dowodów winy lub gdy zachodzą przesłanki wyłączające winę, określone w odpowiednich przepisach części ogólnej k.k.W.P.

W wypadku gdy czyn zarzucony oskarżonemu jako przestępstwo ścigane z urzędu okazuje się innym przestępstwem, ściganym z oskarżenia prywatnego, a oskarżenia takiego nie wniesiono, sąd nie uniewinnia oskarżonego, lecz umarza postępowanie karne na podstawie art. 7 § 1 lit. c.k.w.p.k. ze względu na brak przesłanki dopuszczającej ściganie (17 I 1968 r. — Rw 1391/67).

Art. 142. Nagły wyjazd oskarżyciela w pilnej sprawie służbowej nie stanowi przyczyny od strony niezależnej, uzasadniającej przywrócenie terminu zawitego do wniesienia środka odwoławczego (29 XI 1967 r. — Z 40/67).

Art. 276. Sąd Najwyższy rozpoznający sprawę w Izbie Wojskowej w składzie 7 sędziów na skutek wniosku rewizyjnego złożonego na niekorzyść oskarżonego, uznając, że orzeczenie instancji rewizyjnej zmieniające na korzyść oskarżonego zasadny wyrok pierwszej instancji było nietrafne, zmienia wadliwe orzeczenie rewizyjne w tym kierunku, że wyrok sądu pierwszej instancji zostaje utrzymany w mocy (uchwała całej Izby Wojskowej 30 X 1967 r. — 3/67).

Art. 304. 1) O odtworzeniu zaginionych lub zniszczonych akt sprawy orzeka właściwy sąd w składzie trzech sędziów wojskowych. Od udziału w posiedzeniu wyłączeni są: sędzia, protokolant i oskarżyciel publiczny, jeżeli mają być przesłuchani jako świadkowie.

2) W wypadku zaginięcia lub zniszczenia akt sprawy nie zakończonej prawomocnie odtworzeniu podlegają akta co najmniej w części wystarczającej do podjęcia dalszego postępowania, natomiast w sprawie zakończonej prawomocnie — w części określonej w art. 527 k.p.k.

3) Postępowanie wszczęte w sprawie o odtworzenie akt kończy bądź zarządzenie kierownika sądu wydane w trybie art. 522 k.p.k., bądź prawomocne orzeczenie sądu wojskowego wydane w trybie art. 525 k.p.k.

4) Postępowanie zmierzające do odtworzenia akt, jeżeli zaginęły one w okresie biegu terminu zawitego do wniesienia środka odwoławczego, co przeszkodziło stronie we wniesieniu takiego środka, stanowi podstawę do przywrócenia uchybionego terminu (7 sędziów 3 XI 1967 r. — U 2/67).

Dekret z 4 III 1953 r. o wzmoczeniu walki z produkcją zlej jakości (Dz. U. nr 16, poz. 63)

Art. 1. „Oczywiście” gorszym od jakości ustalonej jest wyrób wykazujący braki, których w ogóle usunąć nie można albo których usunięcie wymaga specjalnych fachowych wiadomości (5 IX 1967 r. — I KR 112/67).

Dekret z 4 III 1953 r. o wzmoczeniu ochrony własności społecznej (Dz. U. nr 17, poz. 68)

Art. 2. Użycie broni w rozumieniu art. 2 § 2 dekretu z 4 III 1953 r. o wzmoczeniu ochrony własności społecznej nie musi polegać na oddaniu z niej strzału (7 sędziów 9 IV 1968 r. — VI KZP 1/68).

Ustawa z 22 V 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo (Dz. U. nr 34, poz. 152)

Art. 4. Konduktor Polskich Kolei Państwowych korzysta z ochrony przewidzianej w art. 4 ustawy z 22 V 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo (7 sędziów 13 II 1968 r. — VI KPZ 60/67).

Ustawa z 2 XII. 1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. nr 54, poz. 308)

W razie umorzenia postępowania karnego na podstawie art. 9 § 1 ustawy z 2 XII 1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego, zagadnienie kosztów postępowania karnego rozstrzyga wyłącznie przepis art. 12 § 1 tejże ustawy jako przepis szczególny zastępujący normy kodeksu postępowania karnego dotyczące tych kosztów (5 II 1968 r. — VI KZP 56/67).

Art. 9. Zgodnie z przyjętym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przy stosowaniu przepisu art. 9 § 1 ustawy z dnia 2 XII 1960 r. sąd orzekający powinien brać pod uwagę pobudki, sposób, czas oraz miejsce działania sprawców, ich osobowość, osobowość pokrzywdzonych, ich wzajemny stosunek do siebie, stopień pokrzywdzenia, a także charakter czynu i jego postać zjawiskową. Okoliczności te sąd powinien rozważyć w ich wzajemnym powiązaniu i na ich podstawie ustalić, czy w konkretnym przypadku czyn sprawcy jest znikomo niebezpieczny (por. uchwałę SN z 13 IV 1961 r. — (VI KO 6/61 OSPiKA z. 7—8 z 1961 r.).

Umorzenie postępowania na podstawie przepisu art. 9 § 1 ustawy z 2 XII 1960 roku bez przeprowadzenia postępowania zgodnie z art. 1 i następnymi tejże ustawy powinno być stosowane z odpowiednią ostrożnością i jedynie wówczas, gdy sama treść oskarżenia wskazuje, iż zarzuty są błahe, a skarga ma charakter pieniaczy (11 IV 1968 r. — V KRN 115/68).

Zebrał
Stefan Kalinowski

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO W SPRAWACH ZE STOSUNKU PRACY I O ZAOPATRZENIE EMERYTALNE

Ustawa z 30 III 1965 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz. U. nr. 13, poz. 91)

Art. 1. Przepisy o bezpieczeństwie i higienie pracy wydane zostały w celu ochrony zdrowia i zdolności produkcyjnej pracowników w interesie społecznym; wobec tego nawet rezygnacja pracownika z ochrony swego zdrowia, wynikająca z chęci utrzymania wyższych zarobków, nie może usprawiedliwić dalszego zatrudnienia go w warunkach szkodliwych dla jego zdrowia (wyrok z 21 VIII 1967 r. — I PR 256/67).

Dekret z 25 VI 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. nr 23, poz. 97 i z 1965 r. nr 14, poz. 98).

Art. 26. Pozwany może w procesie regresowym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zwrot wypłaconych świadczeń rentowych bronić się zarzutem, że świadczenia te nie mieszczą się w granicach renty odszkodowawczej, jaka przysługiwałaby poszkodowanemu w myśl przepisów prawa cywilnego (uchwała z 5 IV 1967 r. — III CZP 16/67).

Art. 36. Wypadek, jakiemu uległ marynarz w czasie rejsu zagranicznego, przebywając na łodzi za zgodą właściwego przełożonego, jest wypadkiem w związku z zatrudnieniem w rozumieniu art. 36 dekretu o p.z.e., chyba że wypadek został wywołany przez samego poszkodowanego (uchwała 7 sędziów z 29 IX 1967 r. — III UZP 3/67).

Art. 83. Przepis art. 2 § 1 pkt 2 prawa o sądach ubezpieczeń społecznych nie wyłącza właściwości sądów ubezpieczeń społecznych w rozstrzyganiu sporów wynikłych w związku z wykonywaniem przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych lub

jego oddziały decyzji, mocą których przyznano na podstawie art. 83 dekretu o p. z. e. renty dla osób szczególnie zasłużonych dla Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (uchwała z 26 X 1967 r. — III UZP 5/67).

Dekret z 14 VIII 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r., nr 23, poz. 98 ze zmianami)

Art. 4 ust. 1 pkt 1. Jeżeli schorzenia, które nadal ograniczają zdolność rencisty do zawodu wykonywanego przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej (tokarza), nie ograniczają zdolności tego rencisty do wykonywania nowego, wyżej kwalifikowanego zawodu (inżyniera), to brak jest podstawy do zaliczenia go rencisty nadal do III grupy inwalidów, a w konsekwencji brak jest także podstaw do dalszej wypłaty wojskowej renty inwalidzkiej (wyrok z 20 X 1967 r. III URN 18/67).

Art. 17. Gruźlica, która powstała w czasie pobytu żołnierza w obozie dla jeńców wojennych, jest gruźlicą w związku ze służbą wojskową w rozumieniu zaświadczenia Ministra Obrony Narodowej z 23 V 1961 r. w sprawie ustalenia wykazu chorób powstałych w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami użycia wojskowej (M. P. nr 45, poz. 205) (wyrok z 21 IX 1967 r. — III URN 16/67).

Art. 53. Udział w ruchu partyzanckim i podziemnym walczącym o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego uznany został za równoznaczny ze służbą wojskową niezależnie od tego, czy partyzant był oficerem, czy też szeregowcem, udział zatem w tym ruchu (także w stopniu oficera) nie jest „służbą pełniąną zawodowo” w rozumieniu § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 10 V 1957 r. (Dz. U. nr 26, poz. 117), a w konsekwencji do repatriantów, b. partyzantów — niezależnie od ich stopnia służbowego — nie stosuje się § 1 ust. 2, lecz § 7 ust. 2 § 11 pkt 1 powyższego rozporządzenia (wyrok z 3 XI 1967 r. — III URN 17/67).

Zebrali
Tadeusz Wasylecki

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Dekret z 25 VI 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. nr 23, poz. 97 i z 1965 r. nr 14, poz. 98)

Art. 7. Okoliczność, iż stosunek pracy został z mocy wyroku sądowego uznany za istniejący nadal po nieformalnym zwolnieniu pracownika z pracy i że pracownikowi temu wypłacone zostało odszkodowanie, nie daje podstawy do zaliczenia mu do okresów zatrudnienia czasu, w którym nie wykonywał żadnej pracy (wyrok z 20 II 1967 r. — II TR 422/66).

Art. 10. a) Różnicę między wartością wyżywienia otrzymywanego przez pracownika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego, określoną dla obliczania składek na ubezpieczenia społeczne, a sumą przez niego płaconą za to wyżywienie, wlicza się do podstawy wymiaru renty (wyrok z 5 I 1967 r. — III TR 1869/66).

b) Wynagrodzenie za czynności należące do obowiązków służbowych pracownika, które muszą być przez niego wykonane w godzinach pozasłużbowych, podlega jako wynagrodzenie za zatrudnienie w godzinach nadliczbowych zaliczeniu do podstawy wymiaru renty. Jeżeli jednak czynności te nie należą do zakresu obowiązków służbowych pracownika, to wynagrodzenie za te czynności, wykonane na podstawie umowy zlecenia, nie wchodzi do podstawy wymiaru renty (wyrok z 25 VIII 1967 r. — III TR 470/67).

c) Wynagrodzenie prowizyjne wypłacane sprzedawcy Gminnej Spółdzielni Samopomocy Chłopskiej za skup jaj wchodzi do podstawy wymiaru renty, gdyż stanowi dodatek do wynagrodzenia w rozumieniu art. 10 ust. 3 dekretu o p.z.e., trwale wpływający na wysokość tego wynagrodzenia. Skup jaj wchodzi do stałych obowiązków sklepowych w GS-ie (wyrok z 13 IX 1967 r. — III TR 851/67).

d) Wynagrodzenie wypłacane dozorca za powierzone mu przez zakład pracy dodatkowe czynności (konserwację skarbca nocnego, sprzątanie posesji, pielęgnowanie zieleńców, palenie w piecach centralnego ogrzewania itp.) wchodzi do podstawy wymiaru renty (wyrok z 29 IX 1967 r. — III TR 923/67).

e) Ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy nie wchodzi do podstawy wymiaru renty. Ekwiwalent ten stanowi bowiem odszkodowanie za niezrealizowane przez pracownika prawo do okresowego powstrzymania się na określony czas od wykonywania zatrudnienia (wyrok z 30 IX 1967 r. — II TR 361/67).

Art. 36. a) Jeżeli pracownik, który z powodu swego zatrudnienia przebywa w miejscowości nie będącej miejscem jego stałego zamieszkania, ulegnie wypadkowi podczas powrotu z pracy do miejsca stałego zamieszkania, wypadek ten uznać należy za wypadek w zatrudnieniu w rozumieniu art. 36 ust. 2 pkt 4 dekretu o p.z.e., chyba że zerwany został związek czasowy wypadku w zatrudnieniu lub wybrana przez pracownika droga powrotna nie prowadziła bezpośrednio do miejsca jego stałego zamieszkania (wyrok z 25 IV 1967 r. — III TR 176/67).

b) Wypadku zaccadzenia, któremu uległ pracownik nocując w zakładzie pracy w pomieszczeniu do tego nie przeznaczonym, nie można uznać za wypadek w zatrudnieniu (wyrok z 31 VIII 1967 r. — II TR 1353/66).

c) Nie można uznać za wypadek w zatrudnieniu wypadku pracownika, który podczas powrotu z pracy doznał uszkodzenia zdrowia (złamania nogi), usiłując dostać się na przyczepę przejeżdżającego traktora (wyrok z 26 IX 1967 r. — III TR 623/67).

Art. 39. a) Skoro przeniesienie prawa własności na osobę, która otrzymała akt nadania, zgodnie z art. 31 dekretu o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziemi Odzyskanych (poz. 279 Dz. U. z 1956 r.), następuje dopiero w drodze orzeczenia o wykonaniu aktu nadania i skoro osoba ta zawarła związek małżeński przed wydaniem tego orzeczenia, należy przy ocenie, czy prawo tej osoby do renty podlega zawieszeniu, wziąć pod uwagę przepisy art. 31 k. r. i op. (poz. (59) Dz. U. z 1964 r.) (wyrok z 26 I 1967 r. — I TR 1707/66).

b) Przełożoną pielęgniarkę Instytutu Matki i Dziecka, będącą dyplomowaną pielęgniarką, uznać należy za fachową pracownicę służby zdrowia, do której ma zastosowanie § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z 6 V 1958 r. w sprawie zawieszania prawa do renty (Dz. U. nr 26, poz. 111, z późniejszymi zmianami) (wyrok z 27 II 1967 r. — II TR 1486/66).

Art. 45 i 55. Pod określeniem „dziecko stanu wolnego”, użytym w pkt 1 ust. 1 art. 45 dekretu o p.z.e., rozumieć należy dziecko nie żyjące w związku małżeńskim. Zawarcie związku małżeńskiego przez dziecko nie pozbawia rencisty prawa do dodatku, przewidzianego w art. 55 ust. 1 pkt 1 tego dekretu, jeżeli w chwili zgłoszenia wniosku o ten dodatek dziecko nie żyje w związku małżeńskim czy to z powodu śmierci współmałżonka, czy też z powodu uzyskania rozwodu oraz jeżeli dziecko ponadto odpowiada innym warunkom określonym w art. 45 ust. 1 pkt 1 dekretu (wyrok z 14 III 1967 r. — III TR 1639/66).

Art. 53. Okoliczność, że z tytułu przebywania dziecka w państwowym zakładzie wychowawczym matka obowiązana jest uiszczać drobną w stosunku do kosztów ponoszonych przez zakład opłatę (60 zł miesięcznie), nie uzasadnia poglądu,

że dziecko nie korzysta ze świadczeń z funduszy publicznych w rozmiarze dostatecznym dla pokrycia kosztów utrzymania i wychowania i że ma nadal prawo do renty rodzinnej (wyrok z 5 XII 1967 r. — IV TR 872/67).

Art. 91, 96 i 97. Renciści, pobierający niskoprocentowe renty wypadkowe na podstawie przepisów sprzed 1 VII 1954 r. i niezatrudnieni po przyznaniu renty, mogą uzyskać renty inwalidzkie z dekretu o p.z.e. z powodu wypadku w zatrudnieniu pod warunkiem wykazania, że stan ich zdrowia pozostający w związku z wypadkiem uległ pogorszeniu w stopniu uzasadniającym ich zaliczenie do III grupy inwalidów. Warunek wykazania pogorszenia nie dotyczy rencistów, którzy w dniu wejścia w życie dekretu o p.z.e. pobierali wyłącznie renty wypadkowe z tytułu własnej pracy, a po przyznaniu renty byli zatrudnieni (wyrok z 3 VII 1967 r. — II TR 750/67).

Dekret z 19 I 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. nr 55, poz. 273)

Art. 41. Jeżeli pracownik kolejowy po zwolnieniu z pracy podjął zatrudnienie poza koleją, a po rehabilitacji przez komisję rehabilitacyjną nie powrócił do pracy na kolei, lecz kontynuował zatrudnienie poza koleją, okres tego ostatniego zatrudnienia nie może mu być zaliczony do okresów pracy na kolei (wyrok z 20 VII 1967 r. — I TR 560/67).

Ustawa z 13 XII 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych (Dz. U. z 1963 r., nr 55, poz. 299)

Art. 3. Do wysługi lat nie zalicza się okresów zatrudnienia na kolei w czasie jej zmilitaryzowania (wyrok z dnia 25 VIII 1967 r. — III TR 2017/66).

Dekret z 14 VIII 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r., nr 23, poz. 98 ze zm.)

Art. 4. Byłego żołnierza, niezdolnego do wykonywania zatrudnienia, które wykonywał przed powołaniem do służby wojskowej, lecz zdolnego do wykonywania obecnego wyżej kwalifikowanego zatrudnienia, nie można uznać za inwalidę III grupy (wyrok z 14 IX 1967 r. — I TR 574/67).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 6 V 1958 r. w sprawie zawieszenia prawa do renty (Dz. U. nr 26, poz. 111 z późn. zm.)

§ 6 i 9. Renciście uprawnionemu do renty starczej lub inwalidzkiej z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa, zatrudnionemu w charakterze pracownika naukowo-dydaktycznego w Akademii Medycznej lub w charakterze pracownika naukowo-badawczego w instytucie naukowo-badawczym i świadczącemu w klinice lub w dziale klinicznym usługi lecznicze na stanowisku lekarza, nie przysługuje uprawnienie do renty z § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z 6 V 1958 r. w sprawie zawieszania prawa do renty oraz zasad wypłacania inwalidzkiej renty wyrównawczej (Dz. U. nr 26, poz. 111 z późn. zm.), jeżeli wynagrodzenie pobierane w charakterze pracownika naukowo-badawczego (dydaktycznego) przekracza kwotę powodującą zawieszenie prawa do renty (wyrok z 17 VIII 1967 r. — I TR 940/66).

§ 7. Jeżeli przychód szacunkowy z gospodarstwa rolnego łącznie z przychodem z hodowli lisów lub norek prowadzonej na tym gospodarstwie przekracza sumę określoną w § 7 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie zawieszania prawa do renty, to prawo do renty właściciela tego gospodarstwa podlega zawieszeniu (wyrok z 24 X 1967 r. III TR 940/67).

Zebrał

Tadeusz Wasylecki

ORZECZNICTWO GŁÓWNEJ KOMISJI ARBITRAŻOWEJ

Kodeks cywilny (Dz. U. nr 16 z r. 1964, poz. 93)

Art. 5. Jeżeli półfabrykat odpowiadał potrzebom produkcji finalnej wykonywanej przez odbiorcę, to dochodzenie od dostawcy półfabrykatu kar umownych z tytułu wad przedmiotu dostawy na tej podstawie, że nie odpowiadał on kryteriom normy branżowej, która została następnie anulowana, stanowi wykorzystanie przepisów o jakości dostaw w sposób sprzeczny z ich przeznaczeniem społeczno-gospodarczym (art. 5 k.c.) (24 X 1966 r. — BO-8185/66).

Art. 403 § 1, 404. Jeżeli zaprzestanie realizacji inwestycji wykonywanej na podstawie umowy zawartej pomiędzy inwestorem a wykonawcą robót budowlanych pociąga za sobą automatycznie konieczność wykonania szeregu czynności, w szczególności związanych z likwidacją placu budowy i zabezpieczeniem wykonanych robót, to z samego faktu wydania decyzji administracyjnej w sprawie przerwania realizacji zadania inwestycyjnego powstają pomiędzy inwestorem a wykonawcą robót budowlanych nowe stosunki zobowiązaniowe w zakresie pozostającym w związku z tą decyzją (art. 403 § 1 w zw. z art. 404 k.c.). Wyrazem tych stosunków jest m. in. zobowiązanie wykonawcy do wykonania czynności związanych z likwidacją placu budowy, a inwestora — do zapłaty należności za te czynności (20 I 1967 r. — BO-7028/66).

Art. 471. Zakłady energetyczne ponoszą odpowiedzialność za szkody powstałe w wyniku przerwy w dostawie energii przez okres dłuższy aniżeli konieczny dla usunięcia awarii (12 IX 1967 r. — BO-7402/67).

Art. 540. Cena artykułu nietypowego wyprodukowanego dla jednostki gospodarki uspołecznionej przez rzemieślniczą spółdzielnię zaopatrzenia i zbytu jest ceną wynikową, którą w razie sporu co do prawidłowości obliczenia ustala państwowa komisja arbitrażowa (30 X 1967 r. — BO-8328/67).

Art. 637, 656 § 1, art. 634, 651. Wykonawca robót budowlano-montażowych odpowiedzialny jest za skutki zużycia do tych robót nieodpowiedniego materiału, zastosowanego nawet z inicjatywy inwestora, jeżeli nie zwrócił uwagi inwestorowi że materiał ten jest nieodpowiedni do przewidzianego celu. (15 V 1967 r. — BO — 3739/67).

Dekret z 5 VIII 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym (tekst jednolity Dz. U. nr 37 z r. 1961, poz. 195)

Art. 2 ust. 3. Niedopuszczalność drogi postępowania arbitrażowego w sporze o zmianę w stanie posiadania lokalu podlegającego publicznej gospodarce lokalami (2 X 1967 r. — BO — 5042/67).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 3 V 1960 r. w sprawie organizacji państwowych komisji arbitrażowych i trybu postępowania arbitrażowego (Dz. U. nr 2(poz. 148)

§ 42 ust. 3, § 72 ust. 3. W postępowaniu odwoławczym mogą zostać pominięte zarzuty co do materiału dowodowego, który został stronie udostępniony na rozprawie przed okręgową komisją arbitrażową, a strona żadnych zastrzeżeń nie podniosła i nie wniosła o udzielenie jej dodatkowego terminu na ustosunkowanie się do tego materiału.

Z motywów uzasadnienia:

... W świetle rozporządzenia Rady Ministrów z 3 V 1960 r. w sprawie organizacji państwowych komisji arbitrażowych i trybu postępowania arbitrażowego (Dz. U. nr 26, poz. 148) zasadą jest, że strona powinna mieć możliwość zapoznania

się z dowodami i złożenia co do nich wyjaśnień przed rozstrzygnięciem sprawy (por. § 42 ust. 3).

Skoro — jak przyznaje rewizja — opinie ekspertów, na których oparły się obie instancje, zostały stronie powodowej udostępnione na rozprawie przed I instancją, poprzedzającej rozstrzygnięcie sprawy, a z materiału sprawy nie wynika, aby obecny na rozprawie pełnomocnik strony powodowej wnosił o udzielenie na ustosunkowanie się do tych opinii dodatkowego terminu (vide protokół z rozprawy z 16 XII 1966 r.), to — wbrew stanowisku rewizji nadzwyczajnej — brak jest podstaw do przyjęcia, że strona powodowa została w I instancji pozbawiona możliwości ustosunkowania się do w/w opinii. Skoro więc w stosunku do tych opinii strona powodowa nie podniosła w I instancji żadnych zarzutów, to w tych warunkach pominięcie przez II instancję na podstawie § 72 ust. 3 w/w rozporządzenia części zarzutów strony powodowej, przedstawionych dopiero w odwołaniu, nie stanowiło uchybienia uzasadniającego zarzut istotnego naruszenia prawa. (6 XI 1967 r. BO-9375/67).

Zarządzenie przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z 2 IV 1963 r. w sprawie przydziałów, rozdzielników i uzgodnień dostaw oraz ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym między jednostkami gospodarki uspołecznionej (M. P. nr 34, poz. 172)

§12 załącznika nr 1. Niesprecyzowanie w rozdzielniku, w jakich gatunkach ma być dostarczona przędza, nie oznacza, że dostawca może narzucić odbiorcy przędzę w gatunkach dla odbiorcy nieprzydatnych (26 IV 1967 r. — I-2842/67).

§ 40 ust. 2, § 72. Mimo uznania partii towaru za wadliwą, odbiorca popada w zwłokę w zapłacie należności za towar, jeżeli nie zapłaci ceny obniżonej w stosunku do mniejszej wartości towaru (§ 40 ust. 2 ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym — M. P. 1963 r., nr 34, poz. 171), w terminie wskazanym w § 72 tychże o. w. d., chyba że przed upływem terminu do zapłaty żądał naprawy lub uzupełnienia dostawy lub też dostarczenia zamiast przedmiotów wadliwych — przedmiotów wolnych od wad.

Z motywów uzasadnienia:

... Przepisy art. 7 ust. 1 i 2 ustawy z 1 VII 1958 r. o rozliczeniach pieniężnych jednostek gospodarki uspołecznionej (Dz. U. nr 44, poz. 215) są przepisami bezwzględnie obowiązującymi, wobec czego przedłużenie terminu płatności faktury może nastąpić tylko w wypadkach wyraźnie uregulowanych w przepisach szczególnych, jakim jest m. in. przepis § 73 ust. 1 ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym. Stan faktyczny niniejszego wypadku nie odpowiada dyspozycjom powyższego przepisu o. w. d., gdyż pozwany nie żądał ani napraw, ani uzupełnienia dostaw, ani też wymiany towaru. Wprawdzie odbiorca ma prawo przy dokonywaniu odbioru jakościowego metodą reprezentatywną uznać daną partię towaru za niedobłą, jeżeli wynik badania prób reprezentatywnych będzie ujemny i ilość stwierdzonych w próbie sztuk tkanin wadliwych przekroczy dopuszczalną ilość sztuk wadliwych przewidzianą w normie; norma jednak reguluje tylko tryb dokonywania odbioru reprezentatywnego i sposób postępowania z partią uznaną za wadliwą, a nie reguluje sprawy rozliczeń stron. Uznanie partii za niedobłą nie daje jeszcze podstawy do wstrzymania zapłaty ceny, lecz odbiorca zobowiązany jest zapłacić cenę ustaloną w sposób przewidziany w § 40 ust. 2 ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym w terminie wskazanym w § 72 tych o. w. d., gdyż inaczej popada w zwłokę z zapłatą należności... (12 VI 1967 r. — I-3821/67).

§ 91 ust. 1. Odbiorca, który otrzymał wólczkę w innym asortymencie niż zamówiony i nie wyraził zgody na zaproponowaną przez dostawcę wymianę towaru na odpowiadający zamówieniu — nie może dochodzić kary umownej przewidzianej

w § 91 ust. 1 pkt 1 lit. b) ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym według stawki wyższej aniżeli przewidziana na wypadek, gdy wymiana towaru nastąpiła (6 III 1967 r. — BO-460/67).

§ 91 ust. 3. Norma resortowa określająca zasady odbioru tkanin jedwabnych na podstawie próbki reprezentatywnej nie ma zastosowania przy odbiorze tkanin pochodzących z importu (9 I 1967 r. — BO-10824/66).

Zarządzenie przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z 16 X 1959 r. w sprawie uzgodnień dostaw i ogólnych warunków dostaw związanych z obrotem z zagranicą pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej (M. P. nr 92, poz. 494, zm. M. P. z r. 1961 nr 84, poz. 350, zm. M. P. z r. 1963 nr 34 poz. 171)

§ 15 o. w. d. eksport. Nabywca towarów przeznaczonych na eksport może odmówić przyjęcia dostarczonych artykułów i odstąpić od umowy, jeżeli przedmiot dostawy nie odpowiadał wymogom jakościowym określonym w umowie niezależnie od tego, czy osiągnięcie tak ścisłych parametrów mieściło się w możliwościach produkcyjnych dostawcy.

Z motywów uzasadnienia:

... Wprawdzie w końcowych wnioskach sprawozdania z kontroli spornych słoików przeprowadzonej dnia 19 XII 1965 r. Centralny Inspektorat Standaryzacji zamieścił — na co powołuje się rewizja nadzwyczajna — propozycję dopuszczenia tych słoików do eksportu, wskazując na to, że: „tolerancje pojemności całkowicie przekraczają normalne możliwości produkcyjne na półautomatach”. Stwierdzić jednakże należy, że skoro powodowa Spółdzielnia Pracy — jako producent — zobowiązała się wykonać sporne słoiki według ściśle określonych wymogów jakościowych — w szczególności w zakresie pojemności — to niezależnie od tego, czy osiągnięcie tak ścisłych parametrów mieściło się w możliwościach produkcyjnych tej Spółdzielni, gdy sporne słoiki pod względem wymogów jakościowych zostały wyprodukowane niezgodnie z warunkami umowy, pozwany nabywca uprawniony był do odmowy ich przyjęcia i do odstąpienia od umowy w części dotyczącej wykonania tej dostawy (§ 15 ogólnych warunków dostaw towarów przeznaczonych na eksport — M. P. z r. 1959 nr 92, poz. 494).

Zaznaczyć należy, że okoliczności faktyczne danej sprawy uzasadniały odstąpienie przez pozwaną Centralę B — jako nabywcę — od umowy w części dotyczącej wykonania spornej dostawy bez uprzedniego wyznaczenia powodowemu sprzedawcy terminu w celu dostarczenia zamiast towaru wadliwego takiej samej ilości towaru wolnego od wad. Wyznaczenie bowiem takiego terminu byłoby bezcelowe, skoro pozwany nabywca również w późniejszym terminie nie mógł spodziewać się dostawy słoików ściśle odpowiadających pod względem wymogów jakościowych — a w szczególności pojemności — warunkom umowy, bowiem — jak już wskazano wyżej — Centralny Inspektorat Standaryzacji w orzeczeniu z dnia 19 XII 1965 r. ustalił, że „tolerancje pojemności całkowicie przekraczają normalne możliwości produkcyjne na półautomatach”... (15 V 1967 r. — BO-4233/67).

§ 42 o. w. d. eksport. Przepis § 42 ogólnych warunków dostaw towarów przeznaczonych na eksport (M. P. z r. 1959 nr 92, poz. 494), regulujący postępowanie z towarem pochodzącym z partii, która nie została wyeksportowana bez winy sprzedawcy, nie stosuje się do sytuacji, w której przedsiębiorstwo handlu zagranicznego zawiera umowę sprzedaży towaru w kraju bezpośrednio z jednostką handlu detalicznego. W takim bowiem przypadku przedsiębiorstwo handlu zagranicznego na podstawie zawartej umowy staje się dostawcą w rozumieniu ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym i do takiej transakcji stosuje się przepisy ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym (11 I 1967 r. — BO-10647/66).

Zarządzenie przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i ministra finansów z 19 IX 1951 r. w sprawie zasad ubezpieczenia mienia w transporcie krajowym przez jednostki gospodarki uspołecznionej (M. P. nr A-86, poz. 1181, zm. M. P. nr A-78 z r. 1953, poz. 928)

§ 8 ust. 1. Dostawca nie jest obowiązany do zadeklarowania wartości przesyłki przy jej nadaniu na poczcie, jeżeli odbiorca tego nie żądał, a przesyłka podlega ubezpieczeniu w transporcie w ramach polisy obrotowej (12 VI 1967 r. — BO-5563/67).

Rozporządzenie ministra finansów z 13 VIII 1958 r. w sprawie form rozliczeń za dostawy, roboty i usługi pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej (Dz. U. nr 54, poz. 264)

§ 1 pkt 2. Jeżeli członek rzemieślniczej spółdzielni zaopatrzenia i zbytu po zawarciu we własnym imieniu ze spółdzielnią pracy umowy o dostawę produkowanych przez siebie artykułów zawiadamia spółdzielnię pracy (odbiorcę), że rachunki będzie wystawiał za pośrednictwem rzemieślniczej spółdzielni zaopatrzenia i zbytu, a następnie ta ostatnia spółdzielnia wystawia rachunki i rozlicza się z odbiorcą, to należy uznać, że stała się ona kontrahentem umowy o dostawę na miejsce swego członka.

Z motywów uzasadnienia:

... Niesporne jest i wynika to wyraźnie z tekstu umowy, której odpis znajduje się w aktach, że pisemna umowa z dnia 27 V 1964 r. o dostawę rurek z tworzyw sztucznych, o które chodzi w niniejszym sporze, została zawarta — jak już wskazano wyżej — przez powodową Spółdzielnię Pracy A z firmą prywatną ob. K. Następnie jednak ob. K., będący członkiem pozwanej Rzemieślniczej Spółdzielni Zaopatrzenia i Zbytu B, powiadomił Spółdzielnię Pracy A pismem z datą 1 VI 1964 r., że faktury wystawiać będzie za pośrednictwem Rzemieślniczej Spółdzielni Zaopatrzenia i Zbytu B. Zgodnie z treścią tego zawiadomienia, pozwana Rzemieślnicza Spółdzielnia Zaopatrzenia i Zbytu przystąpiła do fakturowania dostaw, wystawiała dla powodowej Spółdzielni Pracy faktury za wykonywane partiami dostawy, pobierała należność i rozliczała dostawy z ob. K., przy czym, jak wynika ze złożonych do akt faktur wystawianych dla pozwanej Rzemieślniczej Spółdzielni Zaopatrzenia i Zbytu przez ob. K., z liczonej w tych fakturach ceny pozwana Rzemieślnicza Spółdzielnia pobierała narzut przysługujący jej przy realizacji zawartych przez nią umów o dostawę.

Całokształt tych faktów daje podstawę do przyjęcia, że jakkolwiek umowę o dostawę objętych sporem rurek formalnie zawarł z powodową Spółdzielnią Pracy A ob. K., to jednak pozwana Rzemieślnicza Spółdzielnia B następnie wstąpiła — za zgodą powodowej Spółdzielni Pracy A — w miejsce ob. K. i stała się kontrahentem umowy zawartej z powódką. Odmienne stanowisko prowadziłoby do uznania, że pozwana Rzemieślnicza Spółdzielnia Zaopatrzenia i Zbytu, wystawiając faktury za sporne dostawy, jedynie pośredniczyła w rozliczeniach pomiędzy powodową Spółdzielnią Pracy a właścicielem prywatnej firmy będącym członkiem pozwanej Rzemieślniczej Spółdzielni, co byłoby sprzeczne z założeniami statutowymi rzemieślniczych spółdzielni. Stanowisko takie sprzeczne byłoby również z przepisami o rozliczeniach pieniężnych jednostek gospodarki uspołecznionej (ustawa z dnia 1 VII 1958 r. — Dz. U. nr 44, poz. 215 i rozporządzenie ministra finansów z dnia 13 VIII 1958 r. w sprawie form rozliczeń za dostawy, roboty i usługi pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej — Dz. U. nr 54, poz. 264), w myśl których faktura jest wystawiana przez dostawcę (wykonawcę) stosownie do warunków umowy po całkowitym lub częściowym wykonaniu zamówienia... (19 XII 1966 r. — BO-7801/66).

Ustawa z 8 I 1951 r. o środkach farmaceutycznych i odurzających oraz artykułach sanitarnych (Dz. U. nr 1, poz. 4)

Art. 14 ust. 2. Jednostka gospodarki uspołecznionej sprowadzająca z zagranicy środki lecznicze przed uzyskaniem zezwolenia organów administracji zdrowia na rozprowadzenie tych środków w kraju w sieci detalicznej — ponosi straty powstałe na skutek dyskwalifikacji towaru przez organa administracji zdrowia (25 I 1967 r. — BO-10915/66).

Zarządzenie ministra przemysłu lekkiego z 28 II 1963 r. w sprawie ustalania cen na nowo wprowadzone szczególnie atrakcyjne towary rynkowe (Dz. Urz. Min. Przemysłu Lekkiego nr 3 z r. 1967, poz. 6)

Przecena określonych artykułów przemysłu lekkiego dokonana centralnie w sieci handlowej powoduje przecenę tych samych artykułów znajdujących się w zakładach przemysłowych; dotyczy to jednak tylko masy towarowej już wyprodukowanej i znajdującej się w zapasach magazynowych zarówno handlu, jak i przemysłu.

Powyższa przecena pozostaje natomiast bez wpływu na cenę przysługującą producentowi na podstawie obowiązującego cennika w przypadku dostawy tego samego rodzaju artykułu, wyprodukowanego już po przecenie w wyniku podjętej na nowo na żądanie handlu produkcji (24 V 1967 r. — BO-2260/67).

Zarządzenie ministra budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych z 14 IV 1958 r. w sprawie umów o roboty budowlano-montażowe wykonywane przez przedsiębiorstwa państwowe (M. P. nr 32, poz. 186 i z 1960 r. nr 7, poz. 33)

§ 62 ust. 1. Jeżeli w umowie wieloletniej o wykonanie robót budowlano-montażowych inwestor zobowiązał się dostarczyć wykonawcy w określonych terminach dokumentację techniczną do wykonania robót, to zmiana tych terminów może nastąpić za wyrażoną na piśmie zgodą obu stron (16 X 1967 r. — BO-7040/67).

Dekret z 24 XII 1952 r. — o przewozie przesyłek i osób kolejami (Dz. U. nr 4, poz. 7 z r. 1953)

Art. 36 i 106. Skoro kwestia odpowiedzialności kolei za niepodstawienie czy nieterminowe podstawienie wagonów jest uregulowana w przepisach art. art. 36 i 106 dekretu o przewozie przesyłek i osób kolejami (d. k. p.), nakładających obowiązek zapłaty kar umownych w wysokości ustalonej uchwałą nr 549 Rady Ministrów z dnia 14 VII 1953 r. M. P. nr A-72, poz. 864) — brak jest podstaw do konstruowania szerszej odpowiedzialności kolei, jeśli nie wchodzi w grę odpowiedzialność kolei za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym (3 IV 1967 r. — BO-2565/67).

Art. 37 ust. 5 i 107 ust. 1 pkt 4. Nieuzasadnione jest żądanie przez kolej od nadawcy przesyłki w porcie morskim tak zwanego „martwego frachtu" w ramach przewoźnego oraz kar umownych z tytułu niewykorzystania wagonów do granic norm ładunkowych, jeżeli wyrównanie wagi ładunków odbywało się zgodnie ze wskazówkami kolei (31 V 1967 r. — BO-13133/66).

Ustawa o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. nr 13 z r. 1961, poz. 61)

Art. 48. Wydelegowanie przez spółdzielnię na targi krajowe dwóch pracowników i oddanie im do dyspozycji pieczętka spółdzielni daje podstawę do przyjęcia, że zostali oni upoważnieni do zawierania umów w imieniu tejże Spółdzielni. Z motywów uzasadnienia:

Jak to już stwierdzono w orzeczeniu zespołu rewizyjnego GKA z 17 II 1964 r. (opubl. w Przeglądzie Ustawodawstwa Gospodarczego — wkładka do nr 3 z 1965 r., poz. 431), oświadczenia woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych mogą być

składane nie tylko w sposób określony w art. 47 ustawy o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. nr 13, poz. 61), ale również na podstawie pełnomocnictwa przewidzianego w art. 48 pow. ustawy, przy czym udzielenie pełnomocnictwa, z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, może być dokonane nie tylko w sposób wyraźny, lecz także w sposób dorozumiany, to jest przez jakiegokolwiek zachowanie się osoby reprezentowanej, ujawniające dostatecznie jej wolę (art. 60 k. a).

W niniejszym przypadku niesporny jest fakt, że umowa, zawarta na Targach Krajowych w Poznaniu, została podpisana ze strony pozwanej Spółdzielczej Hurtowni Międzypowiatowej przez dwóch pracowników delegowanych przez tę Hurtownię na Targi i wyposażonych w jej pieczętkę. W przyjęciu przez GKA w wyniku oceny całokształtu tych okoliczności, iż wskazują one niewątpliwie, że miało miejsce dorozumiane upoważnienie w/w pracowników do zawierania na tych Targach umów w imieniu pozwanej Spółdzielczej Hurtowni Międzypowiatowej, błędu uzasadniającego zarzut istotnego naruszenia prawa nie można się dopatrzeć. W rezultacie nie stanowi naruszenie prawa przyjęcie przez GKA, że sporna umowa została zawarta w imieniu pozwanej Spółdzielczej Hurtowni Międzypowiatowej przez osoby do tego upoważnione... (30 X 1967 r. — BO-8223/67).

Ustawa z 28 III 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. nr 51, poz. 396)

1. Uprawnienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do żądania od zakładu pracy zwrotu zasiłku chorobowego wypłaconego ubezpieczonemu z powodu czasowej niezdolności do pracy wywołanej naruszeniem przez zakład pracy obowiązków z zakresu b.h.p. wynikają z art. 195 ustawy z dnia 28 III 1933 r. — o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. nr 51, poz. 396), a nie z art. 24 ust. 1 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr 23, poz. 97).

2. Początek biegu terminu dla dochodzenia roszczeń opartych na przepisie art. 195 ustawy o ubezpieczeniu społecznym określony został w art. 195 ust. 2 powołanej ustawy, który odmiennie niż art. 27 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym stanowi, że przewidziane tym przepisem trzyletnie przedawnienie liczy się od chwili zajścia wydarzeń powodujących wypłatę świadczeń (22 II 1967 r. — BO-13260/66).

Kodeks morski (Dz. U. z 1961 r. nr 58, poz. 318)

Art. 72 § 1. Przepis art. 24 ust. 1 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin stanowi *lex specialis* w stosunku do określających odpowiedzialność armatora przepisów kodeksu morskiego i w tym zakresie wyłącza stosowanie przepisów kodeksu morskiego.

Z motywów uzasadnienia:

... Nieuzasadniony jest także zarzut rewizji, że II instancja dopuściła się istotnego naruszenia art. 72 § 1 kodeksu morskiego przez nieuwzględnienie przewidzianego tym przepisem ograniczenia odpowiedzialności armatora. Wbrew wywodom rewizji nadzwyczajnej brak jest podstaw do kwestionowania stanowiska II instancji, że przepis art. 24 ust. 1 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin stanowi *lex specialis* także w stosunku do odnoszących się do odpowiedzialności armatorów przepisów kodeksu morskiego, a w związku z tym wyłącza stosowanie do roszczeń opartych na w/w przepisie postanowień kodeksu morskiego. Jakkolwiek bowiem kodeks morski wprowadza w art. 72 § 1 odmienne zasady odpowiedzialności od zasad ogólnych, to przepisy tego kodeksu w omawianym zakresie stanowią dla armatorów normy ogólne, natomiast odpowiedzialność unormowana w art. 24 ust. 1 w/w dekretu dotyczy tylko wąskiego wycinka tej odpowiedzialności, a mianowicie odpowiedzialności wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w związku z wypadkiem w zatrudnieniu

spowodowanym naruszeniem przez zakład pracy jego obowiązków w zakresie bhp... (29 XII 1966 r. BO-8508/66).

Art. 104. Umowa sprzedaży zawarta przez przedsiębiorstwo handlu zagranicznego jako eksportera z kontrahentem zagranicznym może zobowiązywać kupującego do spowodowania, aby armator wysłał spedytorowi eksportera zawiadomienie o gotowości statku do odebrania ładunku — tzw. w praktyce przewozów morskich definite notice — po otrzymaniu którego spedytor nie tylko ma podstawę, ale i obowiązek przygotowania towaru w porcie w podanym w zawiadomieniu terminie.

Armator ponosi odpowiedzialność za zachowanie się sprzeczne z oświadczeniem złożonym w zawiadomieniu wysłanym spedytorowi a w szczególności za szkody wynikłe z opóźnionego przybycia statku do portu (18 I 1967 r. — BO-8507/66).

Ustawa z 30 I 1959 r. — prawo lokalowe (Dz. U. z 1962 r. nr 47, poz. 227)

Art. 24. Przepis art. 24 prawa lokalowego, ustalający sześciomiesięczny termin od dnia zwrotu lokalu dla dochodzenia określonych roszczeń najemcy, nie odnosi się do roszczeń najemcy o odszkodowanie za niezamortyzowanie — wskutek przedterminowego odstąpienia od umowy przez wynajmującego — nakłady dla przystosowania przedmiotu najmu do potrzeb najemcy.

Z motywów uzasadnienia:

... Obie instancje arbitrażowe błędnie przyjęły, że do roszczenia objętego wnioskiem powodowego WZGS miał zastosowanie art. 24 prawa lokalowego. W myśl tego przepisu po upływie sześciu miesięcy od dnia zwrotu lokalu najemca nie może dochodzić sądowo roszczeń o zwrot wydatków na naprawy obciążające wynajmującego oraz wydatków na ulepszenia zatrzymane przez wynajmującego. Jak wynika z akt sprawy, dochodzona kwota stanowi w części równowartość nakładów poniesionych przez powoda na przystosowanie budynków dla potrzeb kolonii i na ich utrzymanie w stanie zdatym dla tych potrzeb. Bezsporne jest, że w świetle umowy stron tego rodzaju nakłady nie obciążały pozwanego wynajmującego, lecz powodowego najemcę. Materiał sprawy nie daje podstaw do przyjęcia, że wykazywane przez powoda nakłady miały przy tym charakter wydatków na ulepszenia zatrzymane przez wynajmującego. W tym stanie rzeczy składające się na dochodzone odszkodowanie powyższe nakłady, a tym bardziej objęta także wnioskiem kwota, stanowiąca poniesiony przez powoda koszt przetransportowania sprzętu kolonijnego z wynajmowanych budynków, nie były wydatkami określonymi w art. 24 prawa lokalowego. Przepis ten, jako przepis szczególny, nie może być interpretowany rozszerzająco, a wobec tego brak było podstaw do zastosowania go do roszczeń będących przedmiotem wniosku.

Do zgłoszenia zatem niniejszego wniosku obowiązywał ogólny termin z § 22 ust. 1 przepisów w sprawie trybu postępowania arbitrażowego wynoszący jeden rok od dnia, w którym wierzyciel mógł żądać zaspokojenia roszczenia... (15 III 1966 r. — BO-1074/66).

Okólnik nr 9 ministra gospodarki komunalnej z 3 IV 1962 r. w sprawie wytycznych dotyczących ustalania opłat za ogrzewanie lokali i dostawę ciepłej wody oraz za używanie dźwigów osobowych w budynkach pozostających w zarządzie jednostek organizacyjnych zarządu budynków mieszkalnych podległych organom do spraw gospodarki komunalnej i mieszkaniowej prezydium rad narodowych (Dz. Urz. MGK nr 6, poz. 44)

Odbiorcy energii cieplnej należy się w przypadku niedogrzenia lokalu bądź pełna, bądź częściowa bonifikata opłaty miesięcznej, w zależności od osiągniętej temperatury lokalu ogrzewanego.

Jeżeli natomiast następuje przerwa w dostawie ciepła, to odbiorcy należy

się bonifikata w podwójnej wysokości opłaty miesięcznej przypadającej za okres braku ciepła w okresie ogrzewczym.

Z motywów uzasadnienia:

... Przepisy § 7 ust. 1 i 2 wytycznych stanowiących załącznik do powołanego okólnika nr 9 ministra gospodarki komunalnej dotyczą niedogrzewania lokalu. W tym przypadku dostawca ponosi koszty ogrzewania, lecz z powodu niepełnej skuteczności tego ogrzewania dla odbiorcy ten ostatni ma prawo do bonifikaty bądź pełnej, bądź częściowej, w zależności od osiągniętej temperatury lokalu ogrzewanego.

Inny charakter od „niedogrzewania” (poniżej 14° lub 18°) ma „przerwa” w dostawie energii cieplnej, która jest równoznaczna z niewykonaniem przez dostawcę usług ogrzewczych.

Okres ogrzewania c. o. trwa w zasadzie przez 6 miesięcy w roku i tylko w przypadku dostawy ciepła w tym okresie ogrzewczym odbiorca jest zobowiązany do uiszczenia opłat, obliczonych w stosunku miesięcznym przez cały rok. Za niedogrzewanie lokalu należy się odbiorcy bonifikata w okresie ogrzewczym. Jeżeli natomiast następuje w ogóle przerwa w dostawie ciepła, to odbiorcy należy się bonifikata w podwójnej wysokości za okres braku ciepła w okresie ogrzewczym.

Odmienny pogląd uzasadniałby obowiązek uiszczenia przez odbiorcę opłaty przez 6 miesięcy letnich, mimo że dostawca w ogóle nie dostarczałby ciepła w okresie 6 miesięcy zimowych,.. (12 X 1967 r. III-9708/67/b).

Zebrał

Zenon Kłafkowski